

บรรยายพิเศษ : น.ส.ปรีศนา ตันติเจริญ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

"การออกแบบการเรียนรู้การสอนโดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ครั้งที่ 2

วันที่ 9 - 10 มิถุนายน 2555 ณ โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ

ในฐานะครูที่ต้องดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ขอเล่าทั้งในแง่มุมมองของผู้รับผิดชอบโครงการและในแง่ของครูผู้สอน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนโยธินบูรณะ อาจแตกต่างจากโรงเรียนอื่นที่ส่วนใหญ่ขับเคลื่อนเชิงนโยบายโดยฝ่ายบริหารแบบ Top Down แต่สำหรับโยธินบูรณะขับเคลื่อนจากฝ่ายปฏิบัติแบบ Bottom Up เนื่องจากโรงเรียนโยธินบูรณะใช้กระบวนการบริหารแบบ School Based Management ดิฉันในฐานะผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อนได้ดำเนินการ 2 ส่วนพร้อมกัน คือ จัดทำโครงการและการนำไปทดลองสอนด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการ **สร้างทีม** เพราะถ้าไม่มีทีมก็ทำงานไม่ได้ จึงเสนอผู้บริหารว่า ทีมควรจะมาจากรวมทุกกลุ่มสาระ เพราะจะสามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในห้องเรียนได้ทุกวิชาที่ **ครูสอนไม่ต้องใช้เงิน ไม่ต้องใช้เวลา หรือทรัพยากรการบริหาร เพราะเป็นหน้าที่ที่ครูอยู่แล้ว** ขณะเดียวกันก็ศึกษาบริบทโรงเรียนเพื่อนำมากำหนดวิธีการขับเคลื่อน เริ่มจากการทำวิจัยเชิงสำรวจจากนักเรียนที่ตนเองเป็นผู้สอน

จากนั้นเป็นขั้นตอนของการเสนอแผนงาน /โครงการ กลยุทธ์ เมื่อฝ่ายบริหารซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด เห็นชอบและอนุมัติ แล้วจึงเริ่มดำเนินการ โรงเรียนโยธินบูรณะโชคดีมากเพราะผู้บริหารทุกคนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีความต่อเนื่องกันมาปีนี้นับเป็นปีที่ 8 อย่างไรก็ตามคณะขับเคลื่อนจำเป็นต้องมีฝ่ายบริหาร 1 คน มาเป็นหลักในการขับเคลื่อน ในกรณีโรงเรียนโยธินบูรณะเป็น รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการท่านรอง ฯ “มานิช หวังตระกูล” เพราะการขับเคลื่อนดำเนินการผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้

ในระยะเริ่มต้น ก็เหมือนกับอาจารย์ทุกท่าน คือ ในฐานะผู้สอนก็มาประชุม อบรม หลังจากนั้น พอกลับไป เพื่อนที่มาด้วยก็จะบอกว่า “ไม่รู้เรื่อง ทำไม่เป็น มันยาก ทำไม่ได้ วิชาสังคมน่าจะทำได้วิชาเดียว” จึงต้องกลับไปทำความเข้าใจว่า แท้จริงแล้วปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ครูต้องเข้าใจก่อนว่า **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติ** ต้องตีโจทย์นี้ให้แตกการจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องเข้าใจให้ชัดเจน รู้จริง รู้แจ้ง เข้าใจ เข้าถึง แล้วจึงพัฒนา ต้องเข้าใจก่อนว่า

หลักการของปรัชญาอยู่ที่สามห่วงกับสองเงื่อนไข **ขั้นตอนนี้กลยุทธ์สู่ความสำเร็จคือ การศึกษาด้วยตนเอง อ่าน ฟัง และขบคิดให้มาก**

เมื่อนำไปสอนครูต้องเล่าให้ได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร วิธีที่ดีที่สุดก็คือ เทียบเคียงกับวิถีชีวิตปกติของเราเอง ยกตัวอย่างให้เห็น เช่นถ้าให้เขียนอธิบายว่า ทำเรื่องนี้มี**เหตุผลอะไร** ให้เด็กเขียน เด็กนึกไม่ออก เด็กจะเขียนแบบกว้างกว้าง กว้างมาก เพราะฉะนั้นเราต้องบอกเด็กว่า “เหตุผล” หมายความว่า เมื่อหนูจะทำอะไรหนูจะต้องรู้หลักวิชาเรื่องนั้น เช่น จะเขียนเรียงความภาษาไทย ต้องรู้ว่าวิธีการเขียนเรียงความเขียนอย่างไร นี่คือหลักวิชาการ จะเขียนเรื่องอะไรก็ต้องรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น เรื่องดอกไม้ ก็ต้องไปรู้เรื่องดอกไม้ เพื่อให้มีข้อมูลมาเขียน เพราะฉะนั้นคำว่า “เหตุผล” นี่มันคือหลักเกณฑ์ หลักวิชาการ เป็นความรู้ ซึ่งมันจะเกี่ยวข้องกับเงื่อนไข “ความรู้” และที่สำคัญความรู้ที่นำมาใช้เป็นเหตุผลต้องกำกับด้วยคุณธรรมจึงจะถือเป็นเหตุผลที่ดี ซึ่งส่วนใหญ่จะแนะนำให้ไปอ่านเอาในหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ บอกแหล่งค้นคว้าให้ และจัดทำเป็นเอกสารประกอบการเรียน เอกสารประกอบการประชุม เมื่ออ่านแล้วจะได้ความรู้ชุดหนึ่งเกี่ยวกับว่า **มีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน** เวลาที่เราไปบอกเพื่อนครู ไปสอนเด็ก เราต้องเอาคีย์เวิร์ด (Key Word) มาอธิบายสามห่วงสองเงื่อนไข อันดับแรกต้องให้เข้าใจก่อนว่า หลักการคืออะไร ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามห่วงกับสองเงื่อนไขหรือไม่ สามห่วงสองเงื่อนไขอยู่ในกรอบเดียวกัน แปลว่าเวลาใช้ จะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน อันนี้คือ ความยากและความมีเสน่ห์ของสามห่วงสองเงื่อนไข

ดังนั้นขออย่าว่า ลำดับแรกต้องเข้าใจหลักการนี้ก่อน สามห่วงสองเงื่อนไขจะยกอะไรมาก่อนมาหลังได้ทั้งหมดไม่มีอะไรผิดอะไรถูก เช่น ยกเรื่อง **ความพอประมาณ** มาเป็นหลักคิดอันแรกเลยก็ได้ จะบอกเหตุผลก่อนก็ได้ นี่คือ “จุดเข้า” เพราะฉะนั้นในสามห่วงกับสองเงื่อนไข เด็กจะหยิบอะไรมาพูดก่อน พูดหลังไม่มีผิด ไม่มีถูก แต่เด็กจะต้องรู้ว่าทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เมื่อเข้าใจหลักการนี้แล้วจะทำอะไรเราก็จะตั้งหลักคิดได้ ว่ามันจะอยู่ในกรอบนี้ เวลาจะคิดทำอะไร หรือฝ่ายบริหารจะคิดวางแผนบริหารโรงเรียนโดยใช้สามห่วงสองเงื่อนไขเป็นหลักคิด หลักการแล้วนำสู่การปฏิบัติ เช่น การบริหารการเงิน สินทรัพย์ ต้องยึดหลักความสมดุล บนพื้นฐานของความพอประมาณ มีเหตุผล ก็จะเกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

มีคนถามว่า **ปัญหาการขับเคลื่อนของครู เช่น ครูไม่เข้าใจ นำเศรษฐกิจมาบูรณาการไม่ได้ อาจารย์มีวิธีการทำอย่างไรให้ครูเข้าใจ?** วิธีแรก คือ หา “แนวร่วม” ไปหาคนที่พูดกันรู้เรื่อง **มีใจรักที่จะทำงาน** ประเภทหัวใจสู้ก็จูงมือกันมาทำ เขาไม่เข้าใจก็จะเดินไปหาและคุยให้ฟัง ลักษณะช่วยคิด ช่วยทำ วิธีที่สอง ทำก่อนสอนทีหลัง เช่น กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ส่งเด็กไปแข่งขัน Sudoku ชนะเลิศ ก็เข้าไปคุ้ยหาจุดเข้าให้ ว่า Sudoku นี่สามารถสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงได้ เพราะว่าเวลาเล่นต้องวางแผน ต้องใช้หลักเหตุผล อันนี้คือเศรษฐกิจพอเพียง และเล่นแล้วเด็กคิดเป็นมีภูมิคุ้มกันใช้ใหม่ เพราะฉะนั้นจึงอยู่ที่มุมมองว่าเราจะช่วยให้เขามี “จุดเข้า” ไปในงานของเขาอย่างไร นี่คือน้ำที่ของคณะขับเคลื่อนฯ

ต่อจากครู และเข้าใจแล้ว เราต้องไปช่วยเขาหาจุดเข้าให้ได้ มีเพื่อนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คุณครูคุณศุภา สง่าเมือง สอนโครงงานวิทยาศาสตร์ นักเรียนเลือกทำ เรื่องไม้กฤษณา แรก ๆ ครูคุณศุภา ก็บอกว่าไม่รู้จะบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร แต่พอเข้าไปคุย ชี้ให้เห็น บอกให้รู้ ก็คิด ออก ครูคุณศุภาทำโครงงานได้ดีมาก และสามารถบูรณาการได้ทั้งเศรษฐกิจพอเพียง วิถีพุทธ เดียวนี้บอก ว่าไม่ใช่เรื่องยาก ปัจจุบัน (ปีการศึกษา ๒๕๕๕) ได้สอนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ทำโครงงานเห็ด หลินจือ และลูกอมมะรุม ซึ่งได้ผลดีและมีการเผยแพร่ทั้งภายในและนอกโรงเรียน

การทำงานตรงนี้ ถ้าถามว่ามีภาระงานเยอะจริงไหม? ตอบว่า “จริง” ส่วนใหญ่แต่ละโรงเรียนก็ ได้รับมอบหมายนโยบายต่าง ๆ ให้ปฏิบัติหลายอย่างในเวลาเดียวกัน **จึงต้องไม่มองอะไรเป็นแบบแยก ส่วน** งานอะไรที่ได้รับมอบหมายให้ทำก็นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไป เช่น การสอนรายวิชา เพิ่มเติมตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล กลุ่มโลกศึกษา การสอนกิจกรรมสร้างสรรค์สาธารณ ประโยชน์ (CAS) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ บริหารโครงการ เรียกว่าใช้ได้ กับทุกงาน

กลยุทธ์หนึ่งที่ใช้อยู่เสมอ คือ การสร้างแรงจูงใจ เช่น ครูในคณะขับเคลื่อนโครงการ ฯ เมื่อพัฒนา เขาแล้ว เมื่อทำงาน สุดท้ายก็ ยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อแสดงให้เห็นบุคลากรในองค์กรรู้ว่าฝ่ายบริหารให้ **ความสำคัญ** อีกทั้งเป็นขวัญและกำลังใจให้คน ทำงานมีแรงบันดาลใจในการทำงาน เพื่อให้คุณครูแกนนำ เป็นกลับไปเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนในกลุ่มสาระการเรียนรู้และของโรงเรียน สำหรับอาจารย์ที่มี อาวุโสมากบางท่านไม่อยากร่วมงานด้วย เราอย่าด่วนตัดรอน เวลาทำกิจกรรมทุกอย่างเราต้องการ กำลังคน ท่านทั้งหลายเหล่านั้นทุกคนมีประโยชน์ หรือถ้าไม่ขัดขวางก็ดีแล้วอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้น อย่าไปมองว่าภาระงานเยอะ ทำอะไรก็ได้ที่อยู่บนความสนุกสนานเป็นพื้นฐาน ดิฉันทำเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี 2548 เขาจะประเมินไม่ประเมินก็ทำของเราอยู่อย่างนั้น อย่าหยุดที่จะคิด คิดไปเรื่อย ๆ ก็สนุกดี ทำให้เรา ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา คุณครูใหม่ๆ มาเห็นพี่ ๆ ทำก็ต้องทำตามจนเป็นงานประจำของโรงเรียนไปแล้ว

สำหรับเรื่อง **ค่านิยมของสังคมไม่เป็นแบบอย่างที่ดี** เด็กกลับบ้านไปเขาก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ พอเพียง พ่อแม่ สังคมภายนอกไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะมีมากถึง ๓๗๐๐ – ๓๘๐๐ คน ดิฉันก็บอกว่า “ข้างเขา ข้างนอกจะเป็นยังไงก็ข้างเขา แต่เราต้องสร้างความ **เข้มแข็งเอาไว้ในตัวนักเรียนให้มีหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ก็เพียงพอแล้วเมื่อถึงเวลานักเรียน ของเราก็จะนำหลักคิดดังกล่าวมาใช้ได้เอง**” เช่น มีเด็กคนหนึ่งใช้โทรศัพท์คนเดียวสามสี่เครื่อง พอมา เรียนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง นำมาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมบ่อย ๆ ก็คิดเองได้ว่าสิ้นเปลืองแล้วลดลง เหลือเครื่องเดียว และยังเลือกโปรโมชันเองได้อย่างเหมาะสม ดิฉันก็ถือว่าประสบความสำเร็จแล้วว่าเด็กคน นี้รู้จักคิด บางคนออกไปทำงานตอนเวลาว่างหาเงินมาช่วยพ่อแม่ ส่วนตัวก็ถือว่าสำเร็จแล้ว เพราะฉะนั้น ไม่จำเป็นว่าเด็กของเราเขาจะต้องเอาไปใช้เป็นชีวิตจิตใจเลย เขาอาจจะแต่งตัวสวยใช้ของยี่ห้อดัง แต่ใน ขณะเดียวกันเขาก็มีหลักคิดว่าเลือกอันนี้ใช้ได้คุ้มค่า ใช้ได้หลายครั้ง คงทน คือ เขาสามารถตัดสินใจเลือก

ด้วยเหตุผล และเด็กก็จะค่อยๆ คิดเป็นเอง ครูต้องเชื่อมั่นว่านักเรียนของเราทุกคนพัฒนาได้ เพราะฉะนั้นอย่าท้อนะคะ

สำหรับคำถามที่บอกว่าไม่สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ เรื่องนี้สำคัญมากเลย โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดิฉันถามว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็น logic ใช่ไหม เป็นหลักเหตุผล ใช่ไหม เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีอาจารย์ท่านหนึ่ง เก่งเรื่องคณิตศาสตร์มาก ชื่อ **อาจารย์วาริน รอดบำเรอ** อยู่ที่โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ถ้าโรงเรียนใดมีปัญหาเรื่องนี้ เชิญครูวารินไปได้เลย มีตัวอย่างเยอะมาก เพราะฉะนั้นถ้าครูไม่สามารถบูรณาการได้ อย่าบังคับให้เริ่มจากการเขียนแผนการเรียนรู้ ถ้าเราไปบอกให้เขาเขียนแผนการเรียนรู้ก่อนเขาจะถอย เขาบอกไม่เอา เขียนยาก ทำไม่เป็น ให้เขาทำก่อน ทำไปแล้ว เราในฐานะผู้รู้ เราไปช่วยเขา ชี้ทาง ชี้แนะให้เขาเห็นว่าอะไรคือความพอประมาณ อะไรคือเหตุผล เรียกว่า ทำก่อนสอนทีหลัง

สำหรับผู้บริหาร อันนี้จริงๆ ถอดบทเรียนจากความจริงของชีวิตเลย โรงเรียนสามระบบ คือ มีโครงการภาคปกติ โครงการภาคภาษาอังกฤษ (English Program) และโครงการนานาชาติ(International Program) อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน เหมือนมีสามโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน เพราะฉะนั้นถ้าใครรับผิดชอบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็ดูแลเรื่องนั้นไปเลยทั้งระบบ ฉะนั้นในฐานะที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต้องคิดหาวิธีว่า ทำยังไงจะให้รองผู้อำนวยการทุกท่านมาทำงานกับเราได้ เพราะเราเป็นแค่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน เป็นครูฝ่ายปฏิบัติการไม่ใช่ฝ่ายบริหาร อย่าทำแบบข้ามชั้น ทุกอย่างคิดได้ แต่อย่าตัดสินใจเอง ต้องนำเสนอความคิดให้ผู้บริหารเข้าใจ แล้วให้ท่านเห็นชอบ ในฐานะผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อน ได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนตามบริบทของโรงเรียน คือ โรงเรียนมีสี่กลุ่มบริหารก็กำหนดเป็น ยุทธศาสตร์สี่ นำเสนอขออนุมัติจากผู้อำนวยการ จากนั้นก็จัดทำเป็น“ประกาศการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนโยธินบูรณะ” โดยในประกาศ จะกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละยุทธศาสตร์ด้วย ว่าต้องทำอะไรบ้าง เช่น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านบริหารจัดการ

การทำงานของโรงเรียนเดินไปด้วยแผนงาน โครงการ เพราะฉะนั้น **แผนงานจะต้องเป็นหลัก** การจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรบริหาร ทุกกลุ่มบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องจัดทำโครงการตามแผนงานของโรงเรียน ดังนั้นเราก็ไปใส่ไว้ในแผนงาน งบประมาณมันต้องอยู่บนหลักของเหตุผลความพอดี การจัดสรรงบประมาณจึงจะลงตัว นี่คือหลักปรัชญาทั้งหมด และการทำแผนงาน /โครงการ ล่วงหน้าก็จัดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ถ้าโรงเรียนดำเนินงานโดยไม่มีแผนงาน ก็ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี ใช้งบประมาณบริหารสะเปะสะปะ เหล่านี้คือกระบวนการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมด

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เรื่องของการจัดการเรียนการสอน

เป็นยุทธศาสตร์ที่กลุ่มบริหารวิชาการรับผิดชอบ เป็นการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ได้หลายลักษณะ เช่น นำไปบูรณาการแบบสอดคล้องโดยครูคนเดียวทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการในแบบสหวิทยาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เช่น ค่ายความรู้ต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านวิถีชีวิต

อันนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้กลุ่มบริหารกิจการนักเรียนเป็นคนรับผิดชอบ เพราะมีหน้าที่ดูแลนักเรียน มีกลไกสำคัญคือ หัวหน้าระดับ และครูประจำชั้น เครื่องมือสำคัญ เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมสำคัญ เช่น การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน ล้วนเป็นกระบวนการที่สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นหลักคิด หลักการ หลักปฏิบัติได้ จนเป็นวิถีชีวิตได้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้

เป็นยุทธศาสตร์ที่กลุ่มบริหารทั่วไป รับผิดชอบ ดูแลการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งการเรียนรู้ ครูที่พูดไม่ได้ หรือการจัดกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียน ได้แก่ โครงการงาน บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง นิทรรศการต่าง ๆ เช่น WE ARE ASEAN เพื่อพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เทคนิค ในการกำหนดยุทธศาสตร์ คือ ใช้ภาระงานที่โรงเรียนกำหนดในโครงสร้างเป็นตัวตั้งจากนั้น จึงคิดกลยุทธ์ว่าเขาต้องทำอะไร สอง สาม สี่ ห้า ฯลฯ กลยุทธ์ที่มักใช้ เช่น พัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม เร่งรัด นี่คือนิยามกลยุทธ์ ถ้าแผนงานใดต้องทำอะไรอย่างเร่งด่วน ก็ใช้กลยุทธ์ เร่งรัด ถ้าเป็นเรื่องที่มันมีอยู่แล้วก็ใช้ พัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม ให้ดีขึ้น กลยุทธ์ที่ใส่เข้าไปในยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน นี่คือนิยามจุดเริ่มต้นในการทำงานอย่างมีระบบของโยธินบูรณะ

ตามนโยบายโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่กำหนดไว้ว่า นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ เป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลงานแบบสร้างสรรค์ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม เหล่านี้สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการได้หมด อย่างองแบบแยกส่วน ปัจจุบันโรงเรียนโยธินบูรณะ ได้นำกระบวนการคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตาม Model ของ รศ.ดร.ทีศนา แฉมมณี 4 ขั้นตอน คือ ความรู้ ความคิด การตัดสินใจ และลงมือทำ มาใช้เป็นหลักในการบูรณาการเพื่อต้องการปลูกฝังหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ “จุดเข้า” ของ ดร.ทีศนา แฉมมณี คือ ความรู้ คุณจะทำอะไรคุณต้องรู้เรื่องนั้นก่อน พอรู้ก็รู้ให้รอบ รู้ให้กว้าง รู้ให้ลึก รู้ว่าทำแล้วพอดีกับตัวไหม หรือว่า

มันไม่พอดี ถ้าไม่พอดีจะทำอย่างไรให้มันพอดี แล้วต่อไปก็เอาสิ่งที่จะทำนั้นไปคิด คิดแบบใช้สติปัญญา คิด ทบทวน คิดใคร่ครวญ ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจเลือกว่าจะทำหรือไม่ทำ ถ้าทำ เป้าหมายมี อยู่แล้ว มันจะไปถึงเป้าหมายได้ไหม ถ้าใช่ก็ทำ ถ้าไม่ใช่มันมีอะไรติดขัด เอากลับมาแก้ไขปรับปรุง พัฒนา ถ้าทำได้ทำไปเลย พอตัดสินใจว่าจะทำก็ลงมือทำ ลงมือทำโดยต้องคิดวางแผน ต้องมีความรู้เรื่องที่จะทำ มันจึงจะบรรลุเป้าหมาย และก็คลี่ออกมาว่าแต่ละตัว รู้คืออะไร รู้กว้างคืออะไร รู้ละเอียดคืออะไร เวลาเรา เอาไปสอนนักเรียนในห้องเรียน เราก็ปรับคำพูดให้ฟังง่ายขึ้น จากนั้นให้เด็กเรียนรู้โดยวิธีโครงการ วิธีสอน แบบโครงการ โดยเอาหลักคิด กระบวนการคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปไว้ในวิธีการเรียนรู้ แบบโครงการหรือโครงการงาน

เพราะฉะนั้นตอนที่เด็กจะทำอะไรต้องรู้ก่อนว่า เด็กจะทำอะไร เวลาเลือกโครงการงาน เวลาที่เด็กเลือก เรื่องที่จะทำโครงการงาน เด็กจะสืบสนไ้กระบวนการ เราต้องชี้แนะเขาว่าเขาอยากจะทำอะไร แล้วเรื่องนี้เธอ จะทำที่ไหน ทำกับใคร ทำอย่างไร หลักเหตุผล คือ มีวิธีการอย่างไร มีหลักเกณฑ์อย่างไร นักเรียนต้องรู้ด้วย ว่าการทำโครงการงานทำอย่างไร แล้วเรื่องที่จะทำใช้เงินไหม อันนี้เด็กต้องตอบคำถามสั้นๆ นี่ก็รู้แล้ว รู้ลึก รู้กว้าง อะไรทั้งหลาย ก็แปลงออกมาเป็นภาษาง่ายๆ ให้เด็กเข้าใจ

เสร็จแล้วก็มาถึงขั้นตัดสินใจเลือก เด็กต้องให้เหตุผลว่าทำไมเลือกทำโครงการนี้ ทำไมไม่ทำโครงการ นี้ เด็กก็ต้องอธิบายว่าเลือกเพราะอะไร มีอะไรสนับสนุนให้เลือก มีใครช่วยบ้าง มันสะดวกอย่างไร มี อะไรอีก พวกเขามีความพร้อมในการทำแค่ไหน ทำแล้วคิดว่ามีประโยชน์ไหม ก็ให้เด็กเขียนมา เหมือนตอบ คำถามเติมคำในช่องว่าง เป็นรูปแบบ เสร็จแล้วพอลงมือทำ เด็กต้องเขียนโครงการมาส่งนั่นแหละก็คือการ วางแผน วางแผนดำเนินการ มอบหมายงาน มีตารางงานให้ว่าเธอจะทำอะไรต้องมีแผนก่อน ในการเขียน โครงการ เด็กนักเรียนอาจวาดภาพอะไรใส่มาด้วย เราก็ยอมรับได้เพราะถือเป็นความคิดสร้างสรรค์ เป็น ศิลปะ ในจุดนี้การเขียนโครงการ เด็กจะต้องมีตารางงาน คุณจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีใคร รับผิดชอบ คุณใช้เงินไหม นี่คือหลักปรัชญาทั้งนั้น เด็กก็ทำมาพอทำเสร็จ ทุกครั้งที่ทำก็จะให้เขาเขียน บันทึกลง เป็นทักษะพื้นฐานคืออ่าน เขียน คิด นี่เขียนแล้ว เขียนด้วยลายมือ เด็กบางคนเขียนไม่เป็นเลย ลายมือโก่งเขี้ยว เด็กก็ต้องฝึก พอเสร็จโครงการต้องเขียนถอดบทเรียน ทำโครงการนี้ประทับใจอะไร เด็กมีสื่อบ คนก็เขียนคนละหนึ่งเรื่อง 40-50 คนก็ได้ 40-50 เรื่อง มีรูปภาพประกอบ สุดท้ายเข้าเล่มรายงาน โดยให้ นักเรียนออกแบบปกโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งหมดนี้สามารถตอบโจทย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของ นักเรียนมาจุดหมายโรงเรียนมาตรฐานสากลได้ครบทุกประการ

การขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง สำคัญที่สุดคือต้องมีผู้เสียสละ ที่ต้องเข้มแข็ง ยืนหยัด ต่อสู้ อย่าท้อถอย อย่าหมดแรง คือ ถ้าอ่อนแรง เมื่อไหร่เราจะต้องนับหนึ่งใหม่ทันที เพราะงานเก่าจะเริ่ม

หายไป เพราะฉะนั้นทำให้ต่อเนื่อง ให้เป็นวิถีชีวิต พอเป็นวิถีชีวิตจะไม่รู้สึกว่างงานนี่คืองานใหม่ ทำให้เป็นวิถีชีวิต ทำให้มันอยู่ในเนื้อในตัวเรา

สุดท้ายนี้ขอฝากว่า อย่ามองอะไรในโลกนี้แบบแยกส่วน ทุกอย่างมันเป็นองค์รวม มีอะไรเข้ามา ถ้าเรามีหลักคิด หลักการ หลักปฏิบัติ ที่ยึดถืออยู่แล้ว เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ก็เอาไปบูรณาการได้กับทุกๆ งาน สองเวลาที่เราจะทำอะไร เราจะต้องรู้เรื่องนั้นให้กระจ่าง ให้จริงจัง แล้วก็มาพินิจ พิจารณาห้ เลือกวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเอง สาม ต้องมีทีมที่ดี มีการทำงานเป็นทีม

.....